

kirjaamo@oph.fi
Opetushallitus
PL 380
00531 Helsinki

8.9.2016
Lausunto

Viite OPH 14/421/2016

LAUSUNTO KEHITYSVAMMA-ALAN AMMATTITUTKINNON PERUSTEIDEN LUONNOKSESTA

Opetushallituksen pyynnöstä *Tehy ry:n* lausunto Kehitysvamma-alan ammattitutkinnon perusteiden luonnoksesta, koska kehitysvamma-alalla työskentelee muun muassa tehläisiä lähihoitajia, sairaanhoitajia ja sosionomeja. Lisäksi *Tehy ry:n* tehtävä on osallistua koulutuksen, ammattitaidon sekä terveyden ja sosiaalihuollon kehittämiseen. Lausunto koskee tutkinnon perusteiden **työelämälähtöisyyttä, tutkinnon (3.10.2014/788) osia ja niiden muodostumista**, tutkinnossa **vaadittavaa ammattitaitoa, ammattitaidon osoittamista ja hyväksytyin** suorituksen kriteereitä.

Ammatillisen aikuiskoulutuksen (3.10.2014/788) tarkoituksena on kehittää työelämää ja vastata sen osaamistarpeisiin sekä edistää työllisyyttä ja tukea elinikäistä oppimista. Lisäksi aikuiskoulutuksen tarkoituksena on lisäksi antaa mahdollisuus ammattitaidon osoittamiseen sen hankkimistavasta riippumatta sekä edistää tutkintojen tai niiden osien suorittamista ottaen erityisesti huomioon työelämän tarpeet. (9.10.2014/800) Ammattitutkinnon tutkinnon osassa osaaminen arvioidaan kuitenkin asteikolla hyväksytty/hylätty. (26.3.2015/330)

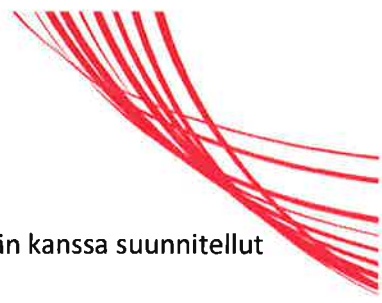
Koulutuksen lähtökohtana tulee olla osaamisperustaisuus ja asiakaslähtöisyys. Ammattitutkintojen on ehdottomasti vastattava työelämän todellisiin osaamistarpeisiin ja aidosti rakennuttava sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon päälle. Osaamistarpeen alueelliseen ennakkointiin on kehitettävä entistä toimivampia menetelmiä. Yksi keskeinen tulevaisuuden ennakkointiin liittyvä asia on terveysteknologia, mikä näkyy nyt varsin niukasti Kehitysvamma-alan ammattitutkinnon perusteiden luonnoksessa.

Tutkinnon työelämälähtöisyys

Tutkinnon perusteiden työelämälähtöisyys on huomioitu pääpiirteissään hyvin, mutta jossain määrin on kuitenkin päällekkäisyyttä eri tutkinnon osissa. *Tehy ry* haluaa painottaa, että tutkinnonperusteet eivät voi olla yhtä kuin toteuttamissuunnitelma sisältöineen, olisi hyvä välttää liian konkreettisia esimerkkejä (Psyto/Toimi), koska ne voivat tulevaisuudessa hidastaa mahdollisesti uusien toimintakyvyn kuvaamisen menetelmien käyttöönottoa. Toisaalta taas ihmiskäsitysten mainitseminen ei ehkä ole enää tätä päivää ja ei välttämättä siten ole myöskään työelämälähtöistä. Kyse on ammattitutkinnosta ja ihmiskäsitysten kautta ammattieettinen lähestymistapa on hieman korkealentoinen.

Tutkinnon osien muodostuminen

Tutkinnon osien muodostuminen on tarkoituksenmukainen. Sisällöissä on kuitenkin suhteessa tutkinnon osan nimeen epäloogisuutta. Tutkinnon osan nimi Yhteistyö perheen ja läheisten kanssa ja ammattitaitovaatimuksissa mainitaan esimerkiksi: "Tutkinnon suorittaja osaa arvioida toimintaansa moniammatillisessa työympäristössä." Siitäkin huolimatta, että perhe ja läheiset ovat osa moniammatillista työympäristöä, moniammatillisuutta tulisi kuvata laajemmin. Lisäksi *Tehy ry:n* mielestä tutkinnon suorittajan ammattitaidon osoittaminen erilaisilla dokumenteilla ei ole missään tapauksessa työelämälähtöinen ratkaisu. Työpaikkaohjaajilla ei ole resursseja perehtyä erilaisiin kirjallisiin dokumentteihin oman muun

työn ohella. Sen sijaan esimerkiksi oppilaitoksessa järjestettävät yhdessä työelämän kanssa suunnitellut simulaatiot voisivat olla vaihtoehto, mikä ei kuormittaisi työpaikkaohjaajia.

Tutkinnossa vaadittava ammattitaito, ammattitaidon osoittaminen ja hyväksytyt kriteerit

Hyväksytyt suoritusten kriteerit ovat paikoin sekavat. Niiden muokkaaminen prosessimuotoon, voisi olla yksi jäsenyys tapa esimerkiksi suunnittelu, toteutus, arviointi. Eettisyyttä on toisaalta Tutkinnon osassa "Ammatillinen toiminta kehitysvamma-alalla" Ammattieettinen toiminta – kriteereissä ja sitten satunnaisesti jyvitettyä muihin hyväksytyt kriteereihin. Tästä tulee vaikutelma päällekkäisyydestä. Voisiko eettisyyteen liittyvät asiat huomioida kaikki kohdassa Ammattieettinen toiminta? Epäloogisuutta on myös kriteerin Perushoito kohdalla: "Seuraa kehitysvammalääketieteen ajankohtaista tutkimusta ei kuvaa millään lailla perushoitoa." Olisi tarkoituksenmukaisempaa käyttää käsitettä "Näyttöön perustuva". Esimerkiksi "perustelee perushoitoon liittyvät ratkaisut näyttöön perustuvalla tiedolla", joka tällöin kattaa myös muut tieteen alat, kuten esimerkiksi hoitotieteen. Käyttää henkilösuojaajia, olisi hyvä lisätä "tarvittaessa". Kun tutkinnonosan otsikko on "Toimintakyvyn ja oppimisen tukeminen", mikä selkeästi kuvaa asiakaslähdistä lähestymistapaa, olisi hyvä pohtia onko "Tutkinnonsuorittaja osaa arvioida ja kehittää ammattitaitoaan" tarkoituksenmukainen ilmaisumuoto tässä. Sosiaalisen tuen tarjoaminen on erittäin tärkeää. Kriteeri "arvioi tuen tarvetta ryhmätilanteissa" on epälooginen arvioinnin kohteen kokonaisuuteen nähden. Kokonaisuutena arvioinnin kohteiden otsikoita voisi muokata ja myös pohtia voiko niissä olevat kriteerit vastata arvioinnin kohteeseen.

Yhteenveto

Tehy ry:n mielestä työelämälähtöisyys on huomioitu riittävästi, kuitenkin huomiota tulee kiinnittää tutkinnon osien sisältöjen päällekkäisyyteen, koska tästä tulee työelämältä jatkuvasti palautetta. Tutkinnon osien muodostumisessa olisi hyvä huomioida, että vaikka perhe ja läheiset ovat osa moniammatillista työympäristöä, moniammatillisuutta tulisi kuvata laajemmin. Lisäksi *Tehy ry:n* mielestä tutkinnon suorittajan ammattitaidon osoittaminen erilaisilla dokumenteilla ei ole työelämälähtöinen ratkaisu. Tutkinnossa vaadittavan ammattitaidon, ammattitaidon osoittamisen ja hyväksytyt kriteerien kuvauksessa tulee erityisesti kiinnittää huomioita loogisuuteen ja päällekkäisyyden välttämiseen.

Helsinki 9.9.2016

Rauno Vesivalo
Puheenjohtaja
Tehy ry

Kirsi Sillanpää
Johtaja
Tehy ry

Asiantuntija
Kirsi Coco
Koulutuspoliittinen asiantuntija
Tehy ry
kirsi.coco@tehy.fi
p. +358408215057